

Regeringsfrågan

Liksom i 1968 års val har regeringsfrågan kommit att intaga en framskjuten plats i valrörelsen. Socialdemokraterna förklarar naturligtvis att de borgerliga är regeringsodugliga på grund av påstådd inbördes splittring. Ett visst stöd för denna argumentation har de fått genom de tre partiernas behov av att markera position. Intet av de tre partierna har härvidlag uppträtt idealiskt ur samverkanssynpunkt. Det gäller ju att samtidigt som man visar profil behålla trovärdigheten i ett borgerligt alternativ, fast Gösta Bohmans avvaktande formuleringar (eller tystnad) avtecknar sig fördelaktigt mot bakgrunden av den inte så litet burdusa stöddighet, varmed Thorbjörn Fälldin och Ola Ullsten var för sig velat dokumentera sitt avgörande inflytande i svensk politik. Detta har ingen av dem; situationen är alldeles för komplicerad för att någotdera partiet skulle kunna spela en nyckelroll.

Vad kan då egentligen hända i regeringsfrågan efter valet? Först och främst får man ha klart för sig att en socialdemokratisk valseger – dvs majoritet åtminstone med kommunisternas stöd – icke med oundviklighet innebär en ren socialdemokratisk ministär. Olof Palme får i en sådan situation tillsvidare sitta kvar som partiledare; han behöver då frigöra sig från vänsterfalangens ödesdigra omfamning. Han behöver en koalition. Med vem? Centern skulle varit given partner, om det inte varit för motsättningen kring kärnkraften. Nu har i god tid hr Fälldin avböjt eventuella propåer i den vägen, och varken valutgången eller Olof Johansson lär kunna ändra på den ståndpunkten. En ny rödgrön koalition kan troligen inte bli

aktuell förrän efter folkomröstningen om kärnkraften, nämligen om den frågan då kommit i sådant läge att den inte längre står i vägen. Och det är alls inte säkert.

Olof Palme har alltså som enda tänkbara partner folkpartiet. Men hur varmt hr Tham än skulle applådera ett dylikt frieri borde självbevarelsedriften hejda hr Ullsten. Det finns gärningar såväl i individens som i partiets liv, vilka kan beskrivas som ett slags självmord med fördröjd effekt. Kipling har på ett oefterhärmligt sätt belyst detta i boken om Kim, hela världens lille vän. Det är när Kim kommit underfund med att hans vän och lärare, den afganske hästhandlaren Mahbub Ali, spelar med i "det stora spelet", den hemliga engelska underrättelseverksamheten. Kim frågar vad som skulle hända om han förrått hemligheten med ett uppdrag, vars karaktär han genomskådat. "Då skulle du sedan ha druckit vatten två, kanske tre gånger. Jag är säker på att du inte skulle gjort det mer än tre gånger," svarade Mahbub Ali enkelt.

Den afganske hästhandlarens visa ord kan översättas för hr Ullsten sålunda: efter en koalition med socialdemokraterna skulle folkpartiet möjligen överleva ett val, men säkert inte två.

Men om nu de borgerliga – som dessbättre troligt är – skulle få majoritet! Den i det läget givet riktiga lösningen är naturligtvis en trepartiregering. Något bör man dock på borgerlig sida ha lärt av de två årens samarbete under perioden hösten 1976–1978. Ingenting blir bättre av att något av de tre partierna försöker komma ifrån det ansvar, som väljarna lade på dem 1976 och som en

ny valseger skulle vara en påminnelse om – ansvaret nämligen för ett gemensamt alternativ till samhällets omvandling i socialistisk riktning. Utformas inte ett fast sådant alternativ och hålls det inte vid liv med tillräcklig kraft i den praktiska politiken, kommer de politiska, sociala och kulturella värden, som Sverige – medelvägens land – lyckats skapa genom ett hittills någorlunda väl fungerande politiskt balanssystem att försvinna i statskapitalismens och fondsocialismens gemensamma Ginnungagap.

Men skall det bli en socialdemokratisk valseger och därmed förutsättningarna för en sådan utveckling skulle föreligga, då måste tydligen Olof Palme hållas i bakgrunden. Alltsedan 1976 års val har de borgerliga kunnat konstatera att hr Palme varit dem till ovärderlig hjälp. Varje gång han visat sig i TV har de i andanom kunnat förnimma hur sympatierna för socialdemokraterna gått tillbaka.

Till detta val har hr Palme fått lägga om TV-profil och frisyr och tillhållits att vara snäll. Eftersom hans mest effektiva vapen i debatten är den maliciösa arrogansen har han det förmodligen besvärligt och skulle säkert vara tacksam för att slippa partiledardebatten i Scandinavium i Göteborg. Hans krav på att där få möta borgerlighetens statsministerkandidat är uppenbarligen en manöver just i den riktningen.

En annan socialdemokratisk valpolitisk gestalt, som rimligen borde få göra hr Palme sällskap i kulisserna, är Sten Andersson. Hans bravad på Sergels torg – löftet på stående fot till miljöskyddsfanatikerna att efter en valseger stoppa all slags besprutningar – är såväl i sak som i form och till platsen för löftet en prestation i särklass. Det vill till mycken desperation för att bära sig så dumt åt.